

Walter Kasper

A diakónus a mai egyházban tekintettel a jelenkori egyház és

társadalom kihívásaira

A szerző 1933-ban született. A nemzetközi életben elismert teológus; a müncheni, majd a tübingeni egyetemen volt a dogmatika professzora, 1989 óta pedig a Rottenburg-Stuttgarteri Egyházmegye püspöke. Az előadás a Nemzetközi Diakonátusi Központ (IDZ) tanulmányi konferenciáján hangzott el 1997. október 11-én a dél-tiroli Brixenben

Der Diakon in ekklesiologischer Sicht angesichts derzeitiger Herausforderung in Kirche und Gesellschaft

címmel. Megjelent:

Diaconia Christi

3/4. 1977. 13-33.

Teljes, szöveghű fordítás. Fordította:

Tuba Iván piarista.

□

Előadásomban szeretnék kísérletet tenni arra, hogy az állandó diakonátus körüli

vizsgálódások különböző szálait összefogjam, és mind szisztematikus, mind pedig a jövő felé tájékozódó gyakorlati nézőpontból továbbfejlesztsem. Szeretném megmutatni, hogy a diakónus hivatala alapvető hivatal egyházunkban, és a jövőben egyre inkább azzá kell válnia.

□

A diakónus hivatala

Tudatában vagyok annak, hogy a fenti állítás - tudniillik, hogy a diakónus hivatala alapvető, sőt szükséges hivatal egyházunkban - sok helyen heves, érzelmeiktől sem mentes vitákhoz vezethet. A diakonátus máig sem ágyazódott be mindenütt magától értődően az összes helyi egyházban. Ezt terminológiai bizonytalanságok is mutatják. A pap esetében egészen magától értődően szentelésről beszélünk, a diakónussal kapcsolatban itt-ott még mindig pusztán szolgálatbavételről beszélnek. Másrészről amikor laikusokat ünnepélyesen egyházi szolgálatba iktatnak, helyenként külsőleg már szinte szentelés- szerűen csinálják. Végül, a diakónusi hivatal teológiai megértését illetően – a Zsinat után több mint 30 évvel is – még sok minden megmagyarázatlan és vitatott. Még mindig különböző teológiai koncepciók állnak egymással szemben; ebből következik, hogy aztán különböző pasztorális föladatokat is jelölnek ki a diakónusok számára.

Amikor a zsinati atyák az állandó diakonátus megújításának gondolatát elfogadták, mint tudjuk, egészen különböző érdekeket fontolgattak.

Egyesek a jövendő „paphiányt” figyelembe véve azt remélték, hogy az állandó diakónussal tehermentesíteni tudják a papokat azokban az ősi helyi egyházakban, amelyek diaszpóra-jellegűvé váltak a társadalmon belül, a fiatal helyi egyházakban pedig erősítik a misszió helyzetét. [\[1\]](#)

Mások fölkarolták a már a Zsinat előtt keletkezett diakonátusi körök eszméit, és az egyház diakóniájának erősítésére törekedtek. [\[2\]](#)

Megint mások számára az állandó diakónus celibátusának kérdése és egyáltalán a

celibátuskérdés volt az alapvető kérdés az állandó diakonátus bevezetésénél.

[3]

A celibátus kérdése különösen az állandó diakonátus bevezetésének ellenzőinél játszott szerepet. Attól féltek, hogy harc támad a papi celibátus körül. Ezt a kérdést ebben az összefüggésben mellőzni fogom, amint a nők diakonátusának kérdését is. Ezek olyan problémák, amelyeket más alkalmakkor külön kell tárgyalni. Azonkívül a következőkben abból indulok ki, hogy a diakonátust a Zsinat önálló szentelési fokozatnak tekintette, ezért nem szabad a paphiányt enyhítő pótlékként értelmezni. Ezért a következőkben főként a második helyen említett motívumot követem. Az a véleményem, hogy a diakónia nézőpontjából lehetne a diakonátusnak a jövőben is messzire mutató távlatokat megnyitni.

Az állandó diakonátus bevezetését a világegyház sok egyházmegyéjében lelkipásztori igények és tapasztalatok készítették elő; „alulról” indult mozgalom előzte meg, különösen az ún. diakonátusi körökben. Ezeket az „alulról” támadt kezdeményeket már XII. Piusz pápa bátorította, és azután a világegyház sok püspöke behozta a II. Vatikánumba. Ennek megfelelően a vitát a II. Vatikáni zsinaton inkább pasztorális-pragmatikus, mint teológiai nézőpontok jellemezték. De hamar társultak alapvető teológiai megfontolások is, különösen *Karl Rahner*, *Yves Congar* és mások részéről; ezek gyorsan elvezettek annak tisztázásához, hogy a diakonátus nem a laikus apostolkodás egy alakulata, hanem a felszentelt hivatal külön formálódása az egyházban. Ez a fölfogás a II. Vatikánumon jóváhagyást nyert, és időközben megszilárdult.

A II. Vatikáni zsinat a diakonátusban „az egyház számára a legnagyobb mértékben létfontosságú hivatalt” lát. Amint kifejezetten mondja is, az állandó diakonátus bevezetését azért tette lehetővé, mert a diakonátus teológiai lényegéhez tartozó föladatak különben számos vidéken csak nehezen végezhetőek el (LG 29).

Az egyházi hivatal teológiájának alapjai a „*Lumen gentium*” kezdetű egyházkonstitúcióban fogalmazódtak meg kötelezően. Itt alapvetően megállapítást nyert, hogy a diakonátus, akár csak a presbiterátus, az *ordo* szentségi hivatalához tartozik, amelyet kézzel és imádsággal adnak át, és amelynek teljessége a püspöki rend (LG 28k; vö. 41; OE 17; AG 16). Aki a teológiatörténetet csak egy kicsit is ismeri, tudja, hogy a Zsinat idején mennyire kevésbé volt magától értődő ez a kijelentés, amely visszanyúl a középkori fejlődés mögé, az első évszázadok liturgiájához és teológiájához. Éppen ott szakít a középkori hagyománnyal, ahol az az egyházi hivatalt a papi hivatalra szűkítette, s ezt kizárólag a pap konszekrációs hatalma felől szemlélte. Ebben a konszekrációs hatalomra szorítkozó középkori nézetben sem a püspökszentelést, sem a diakónusszentelést

nem érthették szentségnek.

A megújuláshoz tehát az ősi egyház szentelési liturgiájára és az egyházatyák teológiájára kellett visszanyúlni. E régebbi hagyomány fényében a Zsinat tanítóhivatali tekintéllyel tisztázhatta, hogy a diakonátus, presbiterátus és epizkopátus az egyház *egy* szentségi hivatalához tartozik. A diakonátusnak mint az egyházban való szentségi hivatalnak megújulása tehát egyrészt a jelen pasztorális szükségleteinek a kielégítését célozta, másrészt az egyház mértékadó hitforrásainak teológiai megfontolásából eredt. Csak ebből a kettős mozgásból nyerhetett a diakonátus megújulása kötelező alakot az egyházban.

A Zsinat újragondolta az epizkopátus, presbiterátus és diakonátus viszonyát is. A II. Vatikáni zsinatig a szentelés különböző fokozatait fölszálló pályának érthették. Ezzel szemben a Zsinaton szemléletmód-változás ment végbe. A Zsinat ugyanis a régi egyház fölfogása szerint a püspökből indul ki: övé az *ordo* szentségének teljessége (LG 21). A diakónusok és papok – mindegyikük sajátosan csökkenő mértékben – részesednek abban az egy szentségi hivatalban, amely teljességében a püspököt illeti meg. Mindketten – mind a papok, mind a diakónusok – a püspök munkatársai, így tőle való függőségükben és hozzárendelődésükben szemlélhetők. Diakónusok és papok eszerint a maguk szolgálatát a püspök helyetteseként végzik, aki föladatainak bősége miatt rászorul munkatársakra és segítőkre.

A diakónusok persze a püspökhöz rendeltségük révén nem lesznek pusztán a püspök meghosszabbított kezei. Hiszen a szentség tulajdonképpeni kiszolgáltatója maga Jézus Krisztus; a szentelés a fölszentelt szentségi jeggyel (*character indelebilis*) pecsételi meg, ezáltal különös módon hasonul Krisztushoz, az egyetlen főpaphoz, pásztorhoz és püspökhöz. Emiatt a püspöknek nincs abszolút rendelkezési joga a szentelés és a szentelt fölött sem; a püspöknek tisztelnie kell azt a bizonyos önállóságot és egyéni felelősséget, amely a szentelés szakramentumával adott Krisztus-közvetlenségéből származik. Püspök, pap és diakónus tehát, mindegyik különböző módon, Jézus Krisztus egy küldetésében részesül, s így testvéri és kollegiális együttműködésre vannak utalva. A papok és a diakónusok nem egyszerűen a püspök alárendeltjei, hanem úgy kell tekinteni és kezelni őket, mint a püspök testvéreit és barátait.

Végül közelebbről meghatározhatjuk a pap és diakónus viszonyát abból következően, hogy Jézus Krisztus egy papi hivatalában különbözőképpen részesednek. Amíg a diakonátus még csak egy átmeneti fokozat volt a presbiterátushoz, úgy látszott, hogy a diakónus hierarchikusan alárendelődik a papoknak. Ezt a hierarchikus alá- és fölérendelést olvashatnók ki első látásra még a LG 29-ből is. Ott az áll: „A hierarchiában egy fokkal lejjebb állnak a

diakónusok...” Ámde pontosabb körültekintés után kiderül, hogy ezen a helyen nem a diakónusnak a papok alá rendelődéséről van szó, hanem arról, hogy a diakónus csekélyebb részt birtokol a püspök hivatalából. Ez belátható a LG 28-ból, ahol ez áll: „Krisztust az Atya megszentelte és a világra küldte (Jn 10,36), ő pedig apostolain át saját felszentelésének és küldetésének részeseivé tette ezek utódait, a püspököket. A püspökök azután szolgálatuk tisztét – különböző fokokban – törvényesen átadták egyes személyeknek az egyházban. Így azok, akiket már ősidőktől fogva püspököknek, áldozópapoknak, diakónusoknak hívnak, különböző rendekben gyakorolják az isteni alapítású egyházi szolgálatot.” Amint tehát különböző fokozatokban részesednek a püspök hivatalában, ennek megfelelően vannak különböző ordinációk. A püspöknek támogatásul úgyszólván két karja van, különböző föladatakkal, de ezeknek együtt kell működniük.

„Ezzel idejét múlta a szentelések emelkedő létrafokainak hagyományos szentelési teológiája és az a fölfogás, amely a püspökszentelést a papszenteléshez nem lényeges hozzáadásnak tartotta.” [4] Most úgy kell beszélni a szentelés teológiájáról, hogy az különböző részesedés a püspöki hatalomban, és ezért a diakónus közvetlenül a püspökhöz van rendelve; ez persze magában foglalja az együttműködést a papokkal, akik éppúgy a püspök hatalmából részesednek.

Ez a felfogás felel meg az első századok látásmódjának. Már Szent Pál az episkopoi-jal

közvetlen összefüggésben említi a diakónusokat (Fil 1,1). Antiochiai Szent Ignác szerint a diakónusok hozzá tartoznak (tehát nem a papokhoz), munkatársak (sündouloi) (Fil 4; Smyrn 4,1; Ef 2,1; Magn 2,1). Hippolütosz

Apostoli Hagyománya

szerint a diakónusok „nem a papságra, hanem a püspök szolgálatára, annak megbízásából” rendelődtek (Trad. apost. 8.). A

Didascalia Apostolorum

figyelmeztet: „Legyetek egy véleményen, ti püspökök és diakónusok, mert egyetlen testet alkottok”. A diakónus egyenesen „a püspök füle, szája, szíve és lelke” megjelölést kapja (Didasc. II,44). Sőt úgy látszik, olykor a diakónusok a püspök oldalán oly hatalmas állást szereztek maguknak, hogy – amint Szent Jeromos és Ambrosiaster közlik – a presbiterek energikusan tiltakoztak ellene.

Miután így világossá vált, hogy a diakonátus részesedik az egyház egy szentségi fölszentelt hivatalában, és ennek az egy hivatalnak sajátos jellegét mutatja be, még pontosabban rá kell kérdeznünk arra, miként formálódik konkrétan tartalmilag az egy hivatal a diakonátus szintjén.

Ehhez a döntő szót a LG 29 Hippolütosz *Apostoli Hagymányának* rövidített idézetében mondja ki. A Zsinat hangsúlyozza, hogy a diakónus „nem a papságra, hanem a szolgálatra (*ministerium*)” szentelődik. Tehát világosan megkülönbözteti a papi hivatalt és a diakónusi hivatalt. A diakónus nem „minipap”, nem hézagpótló a hiányzó papok miatt. Ezzel a diakónus hivatala nem is pusztán átmeneti fokozat a papi hivatal felé vivő úton, hanem önálló hivatal. Az egyház Jézus Krisztustól alapított szolgáló hivatalának egy sajátos jellegződését mutatja be.

A „szolgálattételre” szentelődés azt jelenti, hogy a diakónusnak különös módon föladata a keresztény diakónia. Már az Apostolok Cselekedetei hírül adja, hogy az apostolok nem tudták egyedül ellátni a szolgálatot az asztaloknál, és ezért, hogy az igeszolgálatot el ne hanyagolják, segítőköt igényeltek (Csel 6,2). Így már Antiochiai Szent Ignác is azt mondja, hogy a *diakónusok Jézus Krisztus szolgálatával* vannak megbízva (Ef 2,1); Hippolütosz egyházrendje pedig arról beszél, hogy *a diakónusok gondoskodjanak a betegekről, és értesítsék erről a püspököt* (Trad. apost. 8; vö. Didasc. II,44). Így a diakónusok a régi egyházban a püspök megbízásából főként a szegénygondozás terhét viselték. A Zsinat kifejezetten idézi a Polikárp-levélből, hogy a diakónusok emlékezzenek a figyelmeztetésre: „*Legyenek irgalmasak, buzgók, járjanak az Úr igazsága szerint, aki mindenkinek szolgálja lett*” (Fil 5,2; id. LG 29).

A felebaráti szeretet és a testvéri szolgálat Krisztus követésében magától értődően a keresztség és bérmálás révén az összes keresztényt kötelezi. Épp ilyen magától értődő – amint a II. Vatikánum fáradhatatlanul hangsúlyozta –, hogy a szolgálatjelleg az egyházi hivatalnak összességében, tehát a papi és a püspöki hivatalnak is sajátja. Különösen világosan beszél a LG 24 arról, hogy a püspöki hivatal „igazi szolgálattétel, ezért a szentírás kifejező módon diakóniának nevezi, vagyis szolgálatnak (vö. Csel 1,17 és 25; 21,19; Róm 11,13; 1Tim 1,12).” Püspököknek, papoknak és diakónusoknak tehát közösen kötelességük, hogy Jézus Krisztus diakóniáját Krisztus nevében a szegényekkel és mindenféle szűkséget szenvedőkkel szemben gyakorolják és az egyházban előmozdítsák. A püspöknek ezt szentelésekör külön és kifejezetten lelkére kötik. A diakónus különös módon részt vállal a püspöknek ebből a diakonális megbízásából. *„Különös módon reprezentálnia kell az egész egyházi hivatalt kötelező sajátos diakonális dimenziót, vagyis Jézus Krisztus szolgáló voltát az egyházban*

[5]

A diakónusnak e diakonális szolgálata tehát nem egyoldalúan szociális-karitatív föladat. A diakónus nem fölszentelt szociális munkás. Antiochiai Szent Ignác a diakónusokat 1Kor 4,1-gyel *egybehangozóan „Jézus Krisztus titkainak diakónusaiként”* említi. *„Hiszen nem az étel és ital szolgálói, hanem Isten Egyházának sáfárai”*

(Trall 2. 3. id. LG 41). „Szorosabban az oltárhoz vannak kötve” (AG 16) és ezen kívül részük van az igehirdetés szolgálatában (SC 35,4; DV 25). A diakónusnak a Jézus Krisztus nevében gyakorolt diakóniája tehát átfogó teológiai és egyháztani értelemben úgy értendő, hogy a diakónus szolgálata magában foglalja az igehirdetés szolgálatát és az oltárszolgálatot, amint bizonyos vezetési föladatakat is (AG 16; vö.: CIC 1008k. k.).

Hiszen nemcsak materiális szegények vannak, vannak szellemi és lelki szegények, elnyomorodottak, nélkülözők, keresők és elég gyakran egyedül hagyottak. Ezért az igehirdetés is az embereknek tett szolgálat. A tudatlanokat tanítani régidőtől fogva az irgalmasság lelki cselekedetei közé tartozott, ami a mai lelki-szellemi vákuum miatt különös jelentőséggel bír. Hasonló módon a keresztény diakónia művének számított az a föladata is, hogy az eucharisztikus adományokat az oltártól a betegekhez és haldoklókhöz vigyék, ami kezdettől a diakónus alapvető föladata volt. Végül az is a szeretet és irgalom műve, ha embereket magányukban fölkeresnek, összegyűjtik őket és így keresztény gyülekezetet építenek föl. A diakónus szolgálatánál eszerint a diakónia nézőpontjából kell szemlélni az egyházi szolgálat mindhárom alapdimenzióját (martíria, leiturgia és szorosabb értelemben vett diakonia).

□□□□□□□□□□H. *Hoping* professzor, aki maga is diakónus, így fogalmaz: „A presbiterek képviselik a püspököt a helyi közösségekben, még pedig azzal, hogy végső felelősséggel tartoznak azon gyülekezetek vezetéséért, ahová rendelve vannak, ezért is elnökölnék az eucharisztikus ünneplésben. Ebben az értelemben jelentős mértékben részesednek a püspök apostoli küldetéséből. A diakónusok szintúgy részesednek a püspök apostoli küldetésében. De a diakónusok a megyéspüspököt a diakóniában képviselik, ami – ez világossá vált – hozzátartozik a püspök vezetői felelősségéhez. A diakónia az egyházi vezető hivatal föladata; ezt meg kell különböztetni attól a tevékeny szeretettől (*caritas*), amely minden egyes keresztény hitéből kisarjad, de meg kell különböztetni a Diakónusi Műben és Karítászszövetségben szervezett diakónusi munkától is. Mivel a helybéli presbiter a püspököt képviseli, a diakónus csatlakozhat a presbiteri hivatalhoz. Ezért beszél a LG 29 is úgy a diakónusokról, hogy szolgálatukat „a püspökkel és presbitériumával közösségben” kell gyakorolniuk. Ha tehát az egyházi hivatal alapfunkciójához tartozik, hogy Krisztusnak mint az egyház fejének és urának szolgálatát reprezentálja, akkor ez áll az egyházi ordóhoz tartozó diakonátusra is. Katolikus értelmezés szerint a diakónusok részesednek az egyházi vezető hatalomban.”

[6]

Összefoglalva tehát: a diakónus különleges módon képviseli Jézus Krisztust, aki azért jött, hogy szolgáljon (Mk 10,45) és megalázta magát, szolgasorsot vállalt (Fil 2,7k). A megyéspüspök képviselőjében és a papokkal együttműködve vezet, vagyis inspirálja és motiválja az egyházközség diakóniáját. Így a diakónusok részesednek az egyházi vezető hatalomból, azon az alapon, hogy részt vesznek a hivatalban a diakóniára való tekintettel. A

diakonátus mint fölszentelt hivatal jelzi, hogy a diakónia az egyházi vezető felelősség lényegi dimenziója.

A diakónus különleges hivatalának ezen megvilágítása után föl kell tenni a kérdést, hogyan illeszkedik be ez a hivatal a zsinati egyháztan egészébe, és hogyan viszonyul különösképpen a *communio*-egyháztanhoz. Ez ugyanis fölfogta korunk egyik legsürgetőbb kérdését, tudniillik a közösség utáni vágyódást, és amely sok hívőben azt a tudatot ébresztette, hogy mi mindnyájan vagyunk az egyház.

A diakonátus alapja: a *communio* = közösség értelmében vett egyháztan

□

A □ *communio*-egyháztan és a diakónia

A legszebb imádságot, a Miatyánkot Jézus Krisztustól kaptuk ajándékba. Ebben az imában elmondhatjuk és megvallhatjuk, hogy mindnyájunknak közös Atyánk van, s ezért együtt Isten gyermekei vagyunk. Mélységesen megragadó eszme. Isten előtt és Istentől, minden más emberrel együtt, a közös mennyei Atya egy családjához tartozom.

Az elkülönülés, elmagányosodás és elidegenedés, hát még az ellenségesség az emberek között: a bűn jelei. Ezért Isten a megváltás rendjében az embereket nem egyenként – minden kölcsönös kötöttségtől függetlenül – akarta megmenteni és megszentelni, hanem népévé akarta tenni. Eszerint a Zsinat az egyházat „messiási népként” érti, amely „bár ténylegesen nem foglal magában minden embert és nemegyszer kicsiny nyájnak tűnik, mégis az egész emberiség számára az egység, remény és az üdvösség életerős magja” (LG 9).

A II. Vatikáni zsinat *communio*-egyháztana magába emeli az egyháznak ezt a üdvtörténeti szemléletét. Ezzel jelentősége egy csapásra messze túlnyúlik a belsőegyházi kérdéskörökön; kijelöli az egyház helyét az egész üdv- és világtörténelemben. Végül soron a *communio*-ekkléziológia azon alapvető zsinati kijelentésnek a konkretizálása, hogy az egyház Jézus Krisztusban mintegy szentség, vagyis az egység jele és eszköze (LG 1 és másutt). Ezért a Zsinat egyik legfontosabb impulzusának számít. "Az egyház számára csak egyetlen út vezet a jövőbe: az az út, amelyet a Zsinat kijelölt. Ez az út: a Zsinatnak és *communio*-egyháztanának teljes megvalósítása."

[7]

Ez azt mondja, hogy az egyház nem önmagáért van, hanem a mások javára való egyház, egyház az emberekért és a világért és annak egységéért, kiengesztelődéséért és békéjéért; vagyis szolgáló egyház. A legtágabb értelemben értett diakónia tehát az egyháznak nem egy, hanem

a lényegi dimenziója.

Hogy mit jelent konkrétan a *communio*-egyháztan, az Apostolok Cselekedetei így fejezi ki: „Kitartottak az apostolok tanításában és a közösségben, a kenyértörésben és imádságban” (Csel 2,42). Eszerint az egyház azoknak a közössége, akik az apostolok tanúsága révén Jézusnak, az Isten emberré lett szeretetének üzenetét elfogadták, akik ezt az üzenetet osztják, benne egyé válnak és híven kitartanak. – Azok közössége, akik az Eucharisziában részesednek az egy kenyérből, és így egy testet alkotnak (vö. 1Kor 10,17); mert az Eucharisztia Szent Ágostonnal szólva az egység szentsége (Jn 26,6-13; idézi SC 47 és más). – Végül az egyház azoknak a közössége, akik a Jézus cselekvésében megalapozott, szavában nyilvánvalóvá lett és az Eucharisziában ünnepelt közösséget az élet minden területén megvalósítják, akik a napi kenyeret és tulajdonukat megosztják. Martúria, leiturgia,

diakónia az Egyház három alapidimenziójának bizonyul, és az is világossá lesz, hogy a szeretet megvalósítása, a diakónia bizony minden közösség és minden egyén hitének és Eucharisziájának logikus következménye és egyben valódiságának kritériuma.

Mindennek alapja Jézus sajátos üzenetében, és viselkedésében található. Jézus pásztori szolgálata üdv- és gyógyítószolgálat volt. Ez jelszerűen kiderül abból, hogy Jézus csodatettei a legkülönbözőbb ínségeket érintik: éhezőket jóllakat, betegeket gyógyít, halottakat támaszt, démonokat űz ki. Így Jézus tanítványait sem csak hirdetni és tanítani küldte, hanem – amit gyakran elfelejtenek – éppen úgy gyógyítani is (Mt 10,8). Az egyház tanító és pásztori hivatalának ezért gyógyító tettekben és a diakónusi-karitatív szolgálatban kell megvalósulnia és hitre méltónak bizonyulnia.

Ezért minden közösségnek mint helyi egyháznak gondot kell viselnie arra, hogy a diakónia megvalósuljon. Ez azt jelenti, hogy a hitnek és igehirdetésnek, valamint az Eucharisztiaának és liturgiának is a diakóniára kell irányulnia. A hit diakónia nélkül nem keresztény hit. Az igehirdetés diakónia nélkül nem keresztény igehirdetés. Az az Eucharisztiaát ünneplő gyülekezet, amely nem diakónusi irányultságú, kifejezi ugyan hitét, de hite holt marad; Istent végül nem találhatja meg, mivel figyelmen kívül hagyta, hogy Isten az emberekben, különösen a szegényekben engedi megtalálni magát (vö. Mt 25). "Nem oszthatjuk az eucharisztikus kenyeret anélkül, hogy a napi kenyeret ne osztanánk." [\[8\]](#)

Az egyház ott él, ahol az irgalmasság testi cselekedeteit gyakorolják: az éhezőket élelmezik, a szomjazókat itatják, a mezíteleneket felöltöztetik, az idegeneknek szállást adnak, a foglyokat kiváltják, a betegeket látogatják, a halottakat eltemetik. Ugyanígy az egyház ott él, ahol az irgalmasság lelki cselekedeteit gyakorolják: a bűnösöket megintik, a tudatlanokat tanítják, a kételkedőknek helyes tanácsot adnak, a szomorúakat vigasztalják, a kellemetleneket türelmesen elviselik, a sértegetőknek szívesen megbocsátanak, az élőkért és holtakért imádkoznak.

Ha ezt a diakónusi dimenziót komolyan veszik, akkor nem létezhet pusztán „privát” ínség, akkor az Egyház communiója számára csak mindenkitől szolidárisan vállalt ínség létezik. Ha egy tag örül, mindenki örül, ha egy tag szenved, akkor mindenki együtt szenved (1Kor 12,26). Ez logikusan következik abból, hogy Krisztusban közösen léteünk, és együtt kell megvalósítanunk annak a Jézus Krisztusnak pásztori hatalmát, aki jó pászorként életét adja oda nyájáért (Jn 10,11.15). A diakónia tehát nem mellékfoglalkozása egy gyülekezetnek, vagy csak kevesek hobbyja; Jézus követésében és küldésének engedelmeskedve a keresztény közösségnek, különösen az egyházi hivatalnak központi feladata.

□

2. *Communio* - egyháztan és diakonátus

Láttuk, hogy az egyház diakónia nélkül nem létezhet, mert Krisztus maga olyan, mint aki szolgál (ho diakonón; Lk 22,27). Ezért szenvedésének és halálának előestéjén, az utolsó vacsora összefüggésében nemcsak a papi hivatalt alapította meg, hanem alapjában véve a diakónusi hivatalt is. A lábmosással példát adott, hogy mi is úgy cselekedjünk, amint ő cselekedett velünk (Jn 13,15). Ebben a diakonátus alapítását láthatjuk.

A diakonátusban az egyháznak olyan hivatala van, amely a martúria, leiturgia és diakonia közötti szoros kapcsolatnak szentségi formát ad. Ezzel nincsenek a laikusok, sem a püspökök és a papok fölmentve diakónusi föladatuk alól. De fölmerül a kérdés, hogyan fér össze az egyházi hivatal diakóniája – amelyet a diakónus különleges módon megjelenít – azzal a diakóniával, amely Isten egész népére és mindenkire rá van bízva, akik útra kelnek Jézus követésére.

A LG 10-ben a Zsinat minden megkeresztelt közös papságáról beszél; a SC 14-ben Isten egész népének tevékeny részvételéről (*actuosa participatio*), ami nemcsak a liturgiára vonatkozik, hanem az egyház egész életére. Az a tény, hogy minden megkeresztelt közösen Isten népét alkotja, megelőzi a hivatalok, karizmák és szolgálatok minden különbözőségét. [9]

De a LG 10 szerint ezzel nem szűnt meg a lényegi különbség klérus és laikusok között. Az Egyház mint

communio

tehát differenciált egészként értendő, mint egy test ill. organizmus, amelyben a különböző szervek különböző módon együttműködnek az egész javára. A

communio

-egyházban ezzel véget vet az ellátó és gondoskodó lelkipásztorkodás modelljének. A

communio

-egyházbanból következik, hogy az egyház minden tagja és mindnyájan közösen, ki-ki a maga módján, felelősséget hordoznak az egyházban és az egyházért.

„*Ámde corruptio optimi pessima!* A legjobb romlása a legrosszabb. Alig volt és van a zsinati tanításnak olyan aspektusa, amelyet oly alaposan félreértettek és -értenek, mint ez. Először az Isten népe (laos tou theou) teológiai fogalmat értették félre politikai népszövetség (démós) jelentést adva neki, és ennek megfelelően az egyház demokratizálását követelték. Amennyiben ezen csak a nagyobb részesezés követelését értik, ez alapvetően jogos. De ehhez az alapvetően jogos követeléshez gyakran kapcsolódik az az ideologikus nézet, amely eltüntetné a különböző karizmák, hivatalok és szolgálatok megszüntethetetlen különbségét. „Ámde Isten népe a Zsinat értelmében nem a laikusokat ill. a bázist jelenti, megkülönböztetve a hivatali egyháztól vagy éppen ellentétben vele. Isten népe az egyház szerves és strukturált egésze, a püspök körül összegyülekezett és pásztorához ragaszkodó nép, amint Karthágói Cyprianus mondta.” [10]

Mi tehát a hivatal sajátos föladata ebben az egészben? A legvilágosabb választ az Efezusi levél 4. fejezetében találjuk. Ott arról van szó, miként létesítette a megdicsőült Úr a mennyből a különböző hivatalokat: az apostol, próféta, evangélista és pásztor hivatalát. Aztán megtudjuk,

mi végre tette ezt: „hogyan szolgáljuk teljesítésére neveljük a szenteket (vagyis a híveket), Krisztus testének fölépítésére” (Ef 4,12). Az egyházi hivatal tehát a többi szolgálat javát szolgálja; a többi szolgálatokat kell szolgálataira „nevelni”, vagyis nem elnyomni és szűkíteni, hanem ellenkezőleg, sajátos feladataikat ihletni, motiválni, minősíteni, és így Krisztus sok tagból, sok karizmából és szolgálataiból álló testét gondozni.

Ez áll a diakónusra is. Nem neki kell az egyház egész diakóniáját teljesíteni, nem is tudná; de képes és köteles a többiekre a diakónusi szolgálatra ihletni, motiválni és minősíteni, és ezt akkor teszi legjobban, ha ő maga diakónusi szolgálataival példásan élen jár, igehirdetésével másokat meghív rá, és a szentségi szolgálat által erősíti őket az úton.

Állapítsuk meg tehát: a diakónia az egyház lényeges alapidimenziója, és centrálisan a püspök küldetéséhez tartozik. A diakónus a püspök megbízásából és az ő hivatalában részesedve gyakorolja; közben megjeleníti a maga módján Jézus Krisztust, a jó pásztort és diakónust. Diakónusi szolgálata lelkesítsen, ragadjon magával másokat, bátorítsa és erősítse őket, hogy ők is Jézust követve szolgáljanak testvéreiknek és nővéreiknek, osztozzanak velük, álljanak mellettük az irgalmasság lelki és testi cselekedeteinek megvalósításával, így építsék föl Jézus Krisztus közösségét és így éljenek. Eszerint a *communio*-egyháztanból egyenesen következik az állandó diakónus szolgálatának szükségessége. Megjeleníti Jézus Krisztust mint a jó pásztort, aki utánamegy az elveszett bárányoknak, vállára veszi, visszaviszi a nyájhoz, és közben nem kíméli saját életét.

A *communio*-diakónia időszerűsége

Az egyház és közösségei mindig a maguk konkrét korokban élnek és működnek, és ügyelniük kell az „idők jeleire”. Ma az egyház, akár csak az egész társadalom, nagy külső és belső átalakulás korát éli. A diakónus különleges hivatása is kihívás számára, hogy fölismerje az „idők jeleit”, éberrel figyeljen az emberek örömeire és reményére, gyászára és szorongására (vö. GS 1); ossza meg ezeket és erői szerint gyógyítsa, értelmezze őket, foglalja szavakba, mutasson közben iránymutatást és tájékozódást a hitből, és közvetítsen a keresztény hit mélyéről bátorságot és erőt, türelmet, reményt, örömet és békét az emberek hétköznapi életébe. Ezért befejezésül kérdezzük, hogy áll a *communio*-diakónia a jelen helyzetben, és egyúttal kérdezzünk rá a diakónusi szolgálat időszerűségére és jövő lehetőségeire. Ehhez szükséges annak a szituációnak rövid – s ezzel kényszerűen meg is

rövidített – elemzése, amelyben ma élünk.

A nagy szavak egyike, a modern kornak talán a nagy, központi és alapvető szava így hangzik: „szabadság”. Az egyház ezt a szót és a benne kifejeződő rangos értéket sokáig félreismerte, sőt gyakran elítélte. Sokáig figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy a modern kor szabadságpátosza a keresztény gyökereknek is köszönhető. Csak a II. Vatikáni zsinat fordított a kormányon, és a mostani pápaság nagy teljesítményei közé és következetes „emberjogi politikájához” tartozik, hogy a Zsinatnak ezt az örökségét nem csak fölkarolta, hanem tovább is vitte, elmélyítette és gazdagította, és így lényegesen hozzájárult Kelet-Európa szabadságához.

A pápa persze nem fárad bele abba, hogy rámutasson a modern nyugati szabadságtörekvés fonákjára is. Ez időközben nem ok nélkül torkollott a posztmodern individualizációba, amely „fölemésztette” a francia forradalom harmadik vezérszavának, a testvériségnek ill. szolidaritásnak az értékeit, és a szolidaritás messzemenő hiányához, a magányosság, elszigetelődés, szociális hidegség növekedéséhez és a hordozó közös értékek eróziójához vezetett. Mert az egyoldalú emancipációs szabadságértelmezés növekvően emancipálódott azoktól az értékalapoktól, amelyek igazán lehetővé tették a modern szabadságtörténetet. Ez az emancipációs „szabadság valamitől” a „szabadság valamire” törekvése nélkül alapvető posztmodern pluralizmushoz vezetett; olyan önkényességhez, amely már semmi mellett nem tud lelkesíteni és dönteni, amely minden végső értékkel közömbösen és szkeptikusan áll szemben, amely értelemvesztéshez, szellemi vákuumhoz, belső ürességhez vezet, amely értelmetlenségben és végül a nihilizmusban végződik. Néhány gyors utalás még jobban megvilágíthatja ezt a társadalmi helyzetet.

A házasság és család körében növekszik az ingerültség, magány és unalom. A válások száma folyton növekszik, épp így a gyermekeiket egyedülnevelők száma is. A tágasabb társadalmi körben az anyagi szegénység és munkanélküliség mellett ott van a menekült és hazátlan emberek ínsége, a hajléktalanok, a szenvedélybetegek, a magányosok, a kétségbeesettek, a kilátástalanok, a gyászolók, a kapcsolatra képtelenek, a szorongatott asszonyok és gyerekek, a kriminálisan fenyegetett peremcsoport-egzisztenciák stb. Összességében úgy látszik, hogy társadalmunkra rátört egy kollektív vonatkozás- és életképtelenség, ez kapcsolódik elmagányosodással, elkülönüléssel, a pusztítás és megtagadás élvezetével, némasággal, kontaktusszorogásokkal. Sokak számára elsötétült az élet. Ismét mások depresszív rezignáltság bűvöletében állnak testi egzisztenciájuk vagy pszichoszociális életlehetőségeik fenyegetettségei miatt. A kiszálló és alkalmazkodó mentalitás, valamint az életrealitások ellentmondásossága az idők további jelei. Más személyek – a reklám és médiamanipuláció következtében – állandóan bálványképeket produkálnak az életről, amiből megint ön- és idegen-túlkövetelés, ill. ön- és idegenbecsapás adódnak. A másik oldalon sok embernél fékevesztett jómód és luxus, gátlástalan életélvezet, agresszív önállítás stb. található.

Ezek is az idők jelei. [\[11\]](#)

Érthető, hogy ebben a – bevallottan így némiképp rövidítve leírt – helyzetben épp fiatalembereknél felerősödött a *communio* iránti vágy újra. A *communio* itt elsősorban közösséget jelent. Az ember le akarja győzni az egyedüllétet és magányt, az elszigeteltséget és kapcsolatnélküliséget, vágyódik békére és kiengesztelődésre. De a *communio* részesedést is jelent. Az ember tartozni akar valahová. Ez elsősorban külsőségekben nyilvánul meg, de alapjában nemcsak a divat külsőségei által. Mert az, hogy öltözködésükben azonos divatot követnek, nyelvileg egységesen fejezik ki magukat és adják magukat viselkedésükben, ez annak a

jele, hogy

egy bizonyos közösséghez akarnak tartozni, amellyel azonosulni tudnak. Végül a divat persze – egészen másként, mint korábban a szokások és hagyományok – megbízhatatlan alap. Hiszen meghatározásához tartozik, hogy már holnap újra kimegy a divatból. Sokan érzik ezt. Így van mélyebb értelemkeresés is, sőt új vallási keresőmozgalmak is. Még ha gyakran tétován, határozatlanul és általánosságban maradnak is, és egyáltalán nem torkollnak az egyházi hagyomány folyammedrébe, itt vannak, fölkarolhatók és nagyon gyakran egyenesen kiáltanak azért, hogy fölkarolják őket.

Ebben a helyzetben hangzik el a *communio*-diakónia kihívása; itt talál teret és sürgető föladatot magának. És ki volna arra hivatott, ha nem a diakónus, hogy elő- és kémlő őrs, előfutár és kezdeményező legyen az egyházban ennek a kihívásnak a kezelésében. Életformája alapján - hiszen a diakónus házas családapa - gyakran könnyebben közeledik (vagy legalábbis közeledhet) az emberekhez, mint az egyedül élő pap. Ezért a diakónusok feladata nemcsak az, hogy minél nagyobb részt ragadjanak magukhoz a pap sajátságos vezető hivatalából. Föladatuk más, mint a papé, és eléggé fontos és sürgető. Mert mielőtt gyülekezeteket vezethetnének és az Eucharishtiában velük ünnepelhetnének, előbb összegyűjtve föl kell építeni őket. Az egyháznak és a társadalomnak ezekben a perem- és törészónáiban van a diakónusnak a helye. Nemcsak azokra kell gondolnia és azokért ott lennie, akik „még” ide tartoznak, hanem azokat meghívni, akik talán holnap ide fognak tartozni. A *communio*-diakónia értelmében fáradoznia kell, hogy fölépítse a jövő egyházát. Ez a ma meghirdetett új evangelizációhoz lényegi és lemondhatatlan hozzájárulás.

Az emberek társadalmi ínsége mellett, ami az egyházközségi életben is tükröződik, sajátságos ínség állapítható meg az egyházban is. Az egyház is követeli a diakónust. Ez az ínség érinti az egyháznak és közösségeinek alakját, valamint a lelkipásztorkodás számos

formáját. Az egyház nehezen viseli a történelem terhét, sok embernél bizalmatlanságba ütközik. Nehezen boldogul az új szabadságérzéssel, sok ember újfajta vallásosságával is. Katolikusok nagy számban visszavonultak az egyház gyakorlatától és a gyülekezeti élettől, közöttük egyre több a nő.

Nem ritkán panaszkodnunk kell a diakónusi dimenzió messzemenő kiesése miatt, és meg kell állapítanunk, hogy az igehirdetés és a liturgia fogyatékosan kapcsolódik a diakóniához. Az egyházközségek ritkán panaszkodnak a hiányzó diakónusi tevékenységek miatt, bezeg óriásiak a panaszok, mihelyt az istentisztelet kiesik, vagy a közösségi katekézis elmarad. Paphiányról is beszélnek gyakran, diakónushiányt tudomásom szerint még senki sem panaszt. A diakónia területén sok dolog, szinte minden a gyülekezetek köréből az intézményekhez (Karitás, szociális állomás és mások) lett delegálva. Az állandó diakonátus bevezetése is nagyon gyakran a diakóniára való tekintet nélkül történik. „Mindenesetre szkeptikusan kell megítélni azt a módot, ahogyan nálunk Németországban a diakonátus újrabevetése – nagy teológiai, spirituális és finansziális ráfordítással – színpadra léphetett anélkül, hogy közben az egyházközségek és a karitászszervezet diakóniája komolyan mozgásba jött volna. Karitás és lelkipásztorkodás kapcsolódása ebben az új hivatalban mindenesetre nem sikerült.” [12]

Ez az elemzés nyomasztóan hangozhat. De az ínségekben mindig esélyek és kihívások is rejlenek. A kihívás abban áll, hogyan jutunk el a *communio* egyházához, vagyis „az egyház és közösségei megújult alakjához; ahhoz az egyházhoz, amely nem önmagára és saját szükségleteire figyel, hanem sokkal inkább Isten országával törődik; olyan egyházhoz, amelynek útja az ember” (II. János Pál).

[13]

Bizonyítást nyert, hogy az egyház képe a nyilvánosságban első vonalban a diakóniából él, s hogy a diakóniának ill. karitászmunkának társadalmilag roppant nagy tekintélye van. Ezért a diakónusi lelkipásztorkodás: misszionárius lelkipásztorkodás. Mert a tények minden másnál meggyőzőbbek.

Az egyházi hivatalok és szolgálatok hagyományos alakja ma – többek között – már csak azért sem felel meg a mai követelményeknek, mert Krisztus diakóniájának folytatását már nem nyújthatják kielégítően. Ezért vált a Zsinaton lehetővé – amint ezt a bevezetésben láttuk – a diakonátus megújítása. Az emberek szükségletei és az egyházközségek szükségletei egyenesen sürgetik ennek a hivatalnak a megújítását, ha még nem lenne meg, s így annak a tudatnak megújítását is, hogy a diakónia az egyháznak összességében és minden hivatalának karakterisztikuma.

Néhány konkrét javaslat a diakonátus mai megvalósításához

Befejezésképpen, az alapvető teológiai fontolgatások valamint a jelen helyzet elemzése után, szeretnék néhány konkrét javaslatot megnevezni a diakonátus megvalósításához. Először egy pár megjegyzést fűznék a diakónus spirituális alapmagatartásához. A János-evangéliumban olvassuk: „A Lélek az, ami éltet; a test nem használ semmit” (Jn 6,63). Intézményi és szerkezeti reformok – biblikusan szólva – lehetnek semmit nem használó „test”, ha nem az elevenítő Lélek hordozza őket. A diakonátus megújítása ezért elsősorban spirituális föladat.

A diakónus szellemi alapmagatartásában világossá kell válnia annak, hogy a krisztusi út nem az emelkedés útja fényben és glóriában, hanem lefelé tekintést, sőt – Jézus Krisztust követve, aki alászállt – egy „lefelé ívelő karriert” tartalmaz. Így mondja ezt nekünk a Filippi-levél Krisztus-himnusza (Fil 2,6-11). Itt van megalapozva az, ami a spirituális hagyomány szerint keresztény alaperény, és aminek különösen a diakónus alapmagatartását kell képeznie: az alázatosságnak mint szolgálatkészségnek magatartása.

A diakónus alapmagatartásához tartozik legelőbb az emberek tudomásul vétele ínségben, betegségben és szorongásban. Aztán beszélni kell a gyógyításról, amely a szabadulást adja, és képesíti az embereket, hogy bizalmat merítsenek, és maguk is szeretetteljes szolgálóvá váljanak. Nagyon szépen mutatja ezt Jézus találkozója Péter anyósával Mt 8,14k-ben. Péter anyósa betegen fekszik. Már nem élheti saját életét, még kevésbé tud bárki másról gondoskodni. Jön Jézus és látja ezt az asszonyt. Észreveszi. Látás és észrehevés cselekvésének lényeges elemei. Jézus szó nélkül lehajol a beteghez, kézen fogja és fölegyenesíti. Az föláll, újra saját lábán áll. Aztán, a görög összöveg alapján, diakóniát gyakorol, amennyiben másokhoz fordul és szolgál nekik. Mint olyan, aki talpon van, segít másoknak talpra állni.

Így mondhatjuk: „A diakónusi cselekvés célja... nem egyszerűen segítség, hanem életlehetőség megnyitása, hogy a lennfekvők ténylegesen saját lábukra álljanak. Persze ehhez a tekintetnek el kell hatolnia az egyeseken túl a szociális viszonyokig, amelyek életét meghatározzák.” [\[14\]](#) Különleges helyzetekben a diakónus nyilvánosan a kicsik és gyöngék ügyvédje lehet és kell is lennie, valamint azoké, akik egyébként nem hallathatják hangjukat, és akikért senki sem lobbyzik.

E spirituális alapmagatartásokból és beállítódásokból kell a konkrét föladatoknak kinőniük. Konkrétan a diakónus partnerként megszólítható a fent leírt különböző szükségletekben. Mindenki bizalommal fordulhat hozzá. A liturgiában, igehirdetésben és diakóniában gyakorolt szolgálata révén esélye van rá, hogy hit és élet kapcsolatát tudatosítsa. Oltárszolgálatában az emberek szükségleteit teszi az Eucharisztia asztalára; magától értődően veszi föl ezeket az igehirdetésbe is. Érzékennyé kell tennie az egyházközséget mindenféle ínséghelyzetre, és motiválnia őket az együtt- és egymásért létre.

Lényeges föladata, hogy társakat keressen társadalmi munkára, és álljon mellettük a segítő szolgálatokban. Idővel egyre több szolgálatot és föladatot kell átengednie társadalmi munkatársaknak, és magát egyre inkább a társadalmi munkások szakmai, személyes és spirituális kísérésének szentelni. Pasztorális gondozást és kísérést igényelnek a karitatív intézmények (óvoda, szociális állomás, öregek otthona stb.) munkatársai is. Eszményi lenne, ha a diakónus önsegélyező csoportokat – pl. az egyedül nevelők vagy drogfüggők számára – tudna kezdeményezni és kísérni. Korunk fönt leírt szükségleteiből az is világossá vált, hogy ezeket a tevékenységek nem hagyhatók egy egyházközségre korlátozottan. A drogprobléma pl. nem ér véget egy plébánia határainál. A „nyílt ifjúsági munka”, amely ma szükséges, ritkán igazodik plébániahatárokhöz.

Az utoljára említett nézőpontból adódik a javaslat, hogy a diakónust ne egy plébániai egyházközség, hanem egy város, esperesi kerület vagy régió számára rendeljék. Legyen ugyan egy konkrét egyházközséghez kötve; de onnét több közösség diakónusi föladatait építhetné föl és köthetné össze egymással. A súlyponti kérdés eközben a társadalmi munkatársak megnyerése, képzése, kísérése és támogatása az egyes egyházközségekben és a hálózat kialakítása egy városon vagy régióon belül. Ilyen projektet egyházmegyénkben már sikerrel elindítottak. Itt nagy esélyei vannak az állandó diakonátusnak.

A diakónusnak azzal, hogy részesedik a hivatalban, része van az egyházközség vezetésében is. Itt elsősorban a diakóniát kell serkentenie és arról gondoskodnia, hogy megfelelő helyet kapjon a lelkipásztorkodáson belül. A közösség hivatalos képviselőjeként „született” kontaktusember a regionális karitás-szervezetekhez, valamint a szociális állomásokhoz. Képviselőként vegyen részt az ökumenikus diakónusszövetkezésekben. Általa kellene az egyházközségeknek kapcsolatot fölvenni mindenkivel, akik a községekben vagy a jóléti gondozás szabad aktivistái között a szociális érdekekben illetékesek. „Társadalmunk helyzete... oly áttekinthetlenné vált, a nyomor oly sok arcot öltött, hogy csak a hivatásos karitás emberek, a helyi báziskezdemények, az egyházközségi karitásválasztmányok és az egyházközség diakónusainak elszánt, bizalomteli együttműködésével lehet boldogulni.”

[15]

A leírt föladatak közül sokat csak főfoglalkozásszerűen lehet intézni, másokat egy diakónus polgári foglalkozás mellett is végezhet. A civil foglalkozású diakónusnál a súlypont és az esély inkább hivatásbeli tevékenységén van. A munkáspapokhoz hasonlóan konkrét munkaterületén és foglalkozásában reprezentálja a helyi egyházat, ott lehet jelen, ahová az egyházból különben már senki nem jut el. Hozza be ezeket a tapasztalatait az egyházközségbe, és ott legyen a diakónia szakintézője. Ezzel eleget tenne önálló hivatalának, és nem lenne szükségszerű pótlék a paphiány idején.

Magától értődően a diakónusnak nemcsak az egyházközség, hanem a kategoriális lelkigondozás is eszményi munkaterület. A kórházakra, öregotthonokra, üzemi lelkigondozásra, börtönökre, menhelyekre stb. gondolkodom. Hozzászámítom az együttműködést egy egyházmegye vezetésében olyan területeken, ahol kiváltképpen a diakónusi vezetés föladatairól van szó. Ebben az összefüggésben szeretnék még arra utalni, hogy az egyházmegye diakónusainak közössége a püspök számára szívesen látott tanácsadó testület lehet. A diakónusok mint közösség a püspök szeme és füle lehetnek az emberek szükségleteinek vonatkozásában, és segíthetnek neki abban a föladatában, hogy a szegények atyja legyen.

Természetesen a diakónusnak ezekre a föladataira megfelelő képzéssel kell felkészülnie. De ebbe most már nem mehetek bele.

Befejezésül még egy gondolat, amely első pillantásra talán utópiának tűnik. Mivel nincs egyház diakónia nélkül és mivel az egyháznak saját hivatala van a diakóniára, nem lenne rossz, ha minden egyházközségben volna diakónus. Ez nem pénzügyi probléma; mert ennek az igénynek eleget lehetne tenni civil foglalkozású diakónussal is. Gondolom, hogy erre minden közösségnek van még kimerítetlen potenciálja. Az eszményi eset az lenne, ha egy közösség megmondhatná, ezt vagy azt a férfit tudnánk elképzelni a civil foglalkozású állandó diakónus tisztére. A plébános és az egyházközség aztán javasolhatná őt a püspöknek ill. az egyházmegyei diakónusfelelősnek.

A besançoni egyházmegyében tapasztaltam, hogy ott még egy lépéssel továbbmentek. Ott az egyházmegyei diakónusfelelősök bejelentkeznek az egyes esperesi kerületek konferenciáira. Az esperesi kerületek már előzetesen földerítik, milyen szociális gyűjtőpontok vannak térségükben, és egyidejűleg megfelelő férfiakat is keresnek, akikről azt hiszik, hogy ezek az említett területeken állandó civil foglalkozású diakónusokként szolgálatot teljesíthetnének. Ezeket a férfiakat aztán megszólítják, és szembesítik a diakonátus kérdésével.

Egy év gondolkodási időt kapnak. Ha pozitíve döntenek, kezdődhet a kiképzés. Nekem úgy tűnik, ez megfontolásra való modell.

Befejezésül megállapíthatjuk: Spirituálisan motivált, jól képzett és értelmesen tevékenységgel megbízott diakónusok épp ma fontosak az egyház számára. Így nem pótplébánosok, sem nem szociális munkások. Hanem szentségi módon megjelenítői a diakónus Jézus Krisztusnak. Jelenvalóvá teszik világunkban az Isten szeretetét, ami a Szentlélek által kiáradt szívünkbe (Róm 5,5). Elő munkásai a szeretet új civilizációjának. Áldás az egyház és a ránbízott emberek számára. Ezért itt az ideje, hogy a diakónia és a diakonátus megújításában tovább haladjunk, és ezáltal a Szentlélektől a II. Vatikáni zsinaton kapott impulzusnak még sokkal nagyobb teret adjunk az egyházban.

---

[1] F. Lepargneur. *Ein Diakonat für Lateinamerika*. in: K. Rahner, H. Vorgrimler (Szerk.). *Diakonia in Christo*. Freiburg i. Br 1962. 469.kk.

[2] Uo. 431.o.

[3] Uo. 482.kk.

[4] H. Vorgrimler. *Sakramententheologie*. in: LeTh 17. Düsseldorf 1987. 288. o.

[5] W. Kasper. *Diakonentag '93. Dank für 25 Jahre Ständiges Diakonat*. in: *Diaconia Christi*.

Rottenburg a. N. 1994. 24. o.

[6] H. Hoping: *Diakonie als Aufgabe des kirchlichen Leitungsamtes*, in Dokumentation 13 der AG Ständiger Diakonats in der BRD. Beyharting 1996. 34. o.

7 W. Kasper. *Die Communio-Ekklesiologie als Grundlage für eine erneuerte Pastoral*. Rottenburg a. N.

1990. 5. o.

[8] Uo. 19. o.

[9] Uo. 16. o.

[10] Uo. 16. k.

[11] H. Pompey: *Not der Menschen unserer Zeit – als Wegzeichen Gottes für den Ständigen Diakonat*.
in:

Dokumentation 11/1994, Beyharting 1994.

20kk.

[12] R. Zeffass. *Der Beitrag des Caritasverbandes zur Diakonie der Gemeinde.* in: *Caritas* 1/87

[13] W. Kasper. i.m. 27. k.

[14] Dorothee Schad. *Selbstverständnis der Diakonie und diakonisches Profil sozialer Arbeit.* in: *Diakonie* 6/96.

354. o.

[15] R. Zeffass. *Lebensnerv Caritas.* Freiburg 1992. 66. o.